

будь-який юридичний переклад, слід бути дуже зосередженим. Перекладач повинен добре розуміти і знати юридичні терміни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шумило І. І. Карпушина М.Г. Труднощі перекладу юридичних термінів англійської мови. «Молодий вчений». №12 (52). Грудень, 2017. С. 275-278.
2. Дерді Е.Т. Структурні та семантичні особливості англійських юридичних термінів-складних слів. Мовні і концептуальні картини світу. КНУ імені Т.Шевченка. 2001. С. 47.
3. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця. Нова книга. 2004.С. 57.
4. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів Філологічний дискурс. 2016. №4. С. 266–272.
5. Черноватий Л. М. Переклад англійської юридичної літератури. Навчальний посібник. Вінниця. Нова книга. 2006.С. 656.
6. Петрова А. Особливості перекладу юридичних текстів. Студентський науковий вісник. Випуск 7. Іноземна лінгвістика 2009. С. 195- 196.

Чигер О.О.,

*ЗВО «Університет Короля Данила»,
м. Івано-Франківськ, Україна*

УКРАЇНСЬКІ СПІВАКИ В КОНТЕКСТІ ХВИЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ ХХ СТОЛІТТЯ

Українська діаспора формувалася впродовж півтори сотні років із кінця ХІХ ст. Історики виділяють чотири еміграційні «хвилі». Кожна з них охоплювали тисячі українців, які з тих, чи інших причин емігрували за межі рідної землі. Взявши за основу цю історичну концепцію «хвиль еміграції», що творили своєрідні окремі «епохи» української спільноти у вільному світі, їх означення М. Марунчаком як «піонерської доби» (до Першої

світової війни), «доби розвою» (міжвоєнний період), «доби організаційного вивершення, повної інтеграції та суспільної диференціації» (після Другої світової війни) [3, с. 15] та четвертої хвилі (сучасний період), Г.Карась у контексті епохи становлення та розвитку української музичної культури західної діаспори визначає такі її періоди (*діахронний зріз*): 1. Стабілізаційно-адаптаційний, аматорський період. 2. Організаційно-консолідаційний із рисами професіональності. 3. Динамічно-структурований, професійний. 4. Інтегративно-трансформаційний [1, с. 119]. Саме ця періодизація лягла в основу розгляду діяльності вокалістів діаспори.

Українські співаки склали вагомий частку митців-музикантів, які емігрували за кордон, або народилися поза рідною землею, але мали українське походження. Варто зазначити, що мотивами еміграції митців були не тільки матеріальні, фінансові, а й соціальні, творчі й духовні – свобода мистецького самовираження, можливість отримання визнання, повага до їхньої праці.

Вокальне мистецтво українців за кордоном представлено як оперними, так і концертно-камерними співаками. Вони в різні історичні періоди представляли українські регіональні та зарубіжні вокальні школи .

У першій еміграційній хвилі (з кінця XIX ст.) переважали співаки *львівської вокальної школи*. Вони здобули ґрунтовну вокальну освіту в знаного педагога – фундатора львівської школи сольного співу Валерія Висоцького (Соломія Крушельницька –лірико-драматичне сопрано), Олександр Мишуга (ліричний тенор), Модест Менцинський, Євген Гушалеви́ч – обидва драматичні тенори) [4; 111], Антоні́на Збіржховська (лірико-колоратурне сопрано), Микола Левицький (тенор), Ірина Сологуб (сопрано, також навчалася у Ч. Заремби, О. Мишуги), джерела вокальної педагогіки якого тісно пов'язані з іменами таких відомих вокальних педагогів, як Ф. Ламперті та Дж. Б. Ламперті. Після переконливих дебютів на сцені львівського оперного театру [2, с. 12,13], вони здобули європейську та світову сла-

ву. Їхня творча діяльність повністю зреалізувалася на світових оперних і концертних сценах, оскільки українці на рідній землі і за кордоном не мали оперно-концертної та освітньої інфраструктури. Яскравим представником *харківської вокальної школи* був видатний оперний і концертно-камерний співак Іван Алчевський (лірико-драматичний тенор) – соліст багатьох провідних театрів світу. Він разом із Ф. Шаляпіним брав участь у «Російських сезонах» С. Дягілева в Парижі. Українська музика у виконанні І. Алчевського звучала не лише на батьківщині, а й за кордоном, де виступав співак. Відомою співачкою в цей час була Наталя Єрмоленко-Южина (драматичне сопрано), яка органічно поєднала *київську* (кл. М. Зотової) та *французьку* (кл. П. Відаля) вокальні школи.

У другій половині XIX ст. на оперних і концертних сценах Європи і США успішно виступали вихідці зі Львівщини. Вони представники різних вокальних шкіл: італійської – М. Сіак (сопрано); німецької – П. Борковський (бас-профундо), О. Носалевич (бас-баритон), А. Гаєк, І. Козак (ліричні тенори); польської – С. Волошко (тенор), І.-І. Дилінський (бас-баритон), М. Зазуляк (баритон), К. Клішевська (сопрано), уродженець Києва І. Жуковський; французької – Й. Рогачевський (тенор).

Після Першої світової війни українці діаспори активно розбудовують у країнах проживання громадсько-культурні, освітні та церковні інституції, що стають основою організованого суспільного життя емігрантів і культурного середовища. У таборах інтернованих частин УГА в Чехо-Словаччині виступають майбутні відомі співаки В. Тисяк та О. Руснак, у таборах Зальцведель і Вецляр (Німеччина, 1916) співає уславлений співак М. Менцинський.

У другій і третій еміграційних хвилях *львівська вокальна школа* представлена вихованцями Чеслава Заремби (драматичний тенор Михайло Голинський, баритон Зенон Дольницький, ліричне сопрано Іванна Туркевич-Мартинець, Олександра Любич-Парахоняк (лірико-драматичне сопрано, також навчалася у Софії Козловської, та Олександра Мишуги), Адама Дідура

(Євгенія Зарицька, Ольга Лепкова, Іра Маланюк, Теодор Терен-Юськів), Одарки Бандрівської (Любомир Мацюк), Софії Козловської (Володимир Качмар), Галини Ясеницької (Теодор Пасічинський).

Визначними українськими співаками у міжвоєнний період були представники *київської вокальної школи* – Ксенія Бельмас (сопрано, кл. М. Петца), Інна Бурська (меццо-сопрано), Марія Гребенецька (сопрано, кл. О. Мишуги), Олександра Гвоздецька (сопрано), Євген Горянський (тенор), Григорій Дяченко (тенор, кл. О. Муравйової), Ленська Ганна, Лідія Корецька (сопрано). *Одеську вокальну школу* представляли – Леонід Горленко (баритон), Сидір Білярський, Євген Ждановський, Костянтин Жукович, Микола Карлаш (баси), *харківську* – Катерина Воронець-Монтвід (лірико-драматичне сопрано). В цей час виступали представники інших зарубіжних вокальних шкіл: Лідія Липковська (колоратурне сопрано), Євгенія Винниченко-Мозгова (драматичне сопрано), Ольга Грозовська, Софія Романко-Муцак (меццо-сопрано), Ольга Єнджийовська (драматичне сопрано), Ніна Кошиць (сопрано), Арнольд Георгієвський, Михайло Забейда-Сумицький, Василь Тисяк (тенори), Михайло Дуда (героїчний тенор), Михайло Житовський (бас), Григорій Мельник, Іван Стешенко (баси), Олександр Носалевич (бас-баритон), тенори Орест Руснак, Роман Любинецький, Теодор Пасічинський та Климентій Чічка-Андрієнко, сопрано Марія Сокіл-Рудницька, Марія Гребенецька, Лідія Корецька, Іванна Синенька-Іваницька.

Високопрофесійний рівень українських співаків *після Другої світової війни* відкрив перед ними найбільші оперні сцени світу. Найкращими голосами і непересічною музикальністю відзначалися в *Америці* – сопрано О. Бринь, Є. Винниченко-Мозгова, М. Кокольська-Кобрин, М. Лисогір, М. Сокіл, М. Ясинська-Мурована, М. Андріюк, Н. Андрусів, І. Бала, М. Балук, Ш. Баранська-Ордасі, Л.-І. Німців, меццо-сопрано Г. Андреадіс, Р. Бабак, Х. Липецька, О. Сов'як, тенори – І. Гош, І. Жадан, Б. Чаплинський, В. Полозов, героїчний тенор М. Дуда, баритони

– П. Болахівський-Боян, Л. Рейнарович, баритон М. Фабрика, бас-баритони А. Добрянський, Ю. Богачевський, бас – П. Плішка. У Канаді виступали: сопрано Л. Волянська, Р. Росляк, А. Чорнодольська, мецо-сопрано І. Мигаль, тенори В. Тисяк, П. Черняк, баритони М. Гамула, А. Дудич, бас-баритон Й. Гошуляк; в Європі – мецо-сопрано І. Маланюк, Є. Зарицька, ліричний тенор М. Скала-Старицький, тенор В. Луців, лірико-драматичний баритон З. Дольницький, баритони – О. Нижанківський, М. Антонович, Ф. Борислав-Хітченко, А. Дудич, бас-баритон В. Денисенко, С. Копчак (бас-кантанте). У Австралії концертували: лірико-драматичний баритон М. Євсевський, сопрано Т. Тарас, в Австралії та Канаді – мецо-сопрано Г. Колесник; в Аргентині – І. Шведов (тенор, харківська вокальна школа, кл. М. Чемезова), А. Юрків (тенор), М. Голодик (баритон), Т. Лихолай (сопрано), в Бразилії і США – І. Мацюк (лірико-драматичне сопрано, кл. О. Бандрівської), Бразилії, США й Польщі – Л. Мацюк (тенор, кл. О. Бандрівської і А. Дідура). У цій хвилі відомим було подружжя співаків Любомира та Ії Мацюків. Вони виступали разом і давали спільні концерти, що мала прихильну оцінку критиків. Багаторічна артистична діяльність Л. Мацюка впродовж майже сорока років відбувалася в Австрії (1945), Бразилії (1947–1959), США (1959–1980), Польщі (від 1980). Він – один з небагатьох українців удостоєний звання камерного співака у ФРН.

У третій хвилі є представники кийвської вокальної школи: солісти кийвської опери В. Богаченко-Максимович (мецо-сопрано), П. Садовий, Г. Колесник (мецо-сопрано, учениця Зої Гайдай), Г. Колодуб (кл. К. Брун та М. Донець-Тессейр), Д. Йоха-Березенець (баритон, кл. вокалу М. Чистякова), О. Мартиненко (баритон, кл. О. Шперлінг і В. Цветкова); Львівського театру опери та балета й Великого театру в Москві Р. Бабак (учениця Д. Євтушенко). Харківська вокальна школа в цей час представлена О. Бринь (сопрано, кл. П. Голубєва), М. Гороховим (баритон, кл. М. Чемезова), К. Задорожною (сопрано), І. Зайфертом (тенор, кл. М. Михайлова), О. Неділько (тенор), А. Піддуб-

ною-Лисенко (меццо-сопрано, кл. М. Михайлова і П. Голубева), І. Уманцівим, В. Цебенко (сопрано), О. Шишацькою (колоратурне сопрано, кл. М. Чemezова) та ін.

У четвертій хвилі еміграції є представники всіх регіональних вокальних шкіл. *Київську вокальну школу* представляють В. Лук'янець (лірико-колоратурне сопрано, кл. Є. Чавдар), А. Кочерга (бас), Г. Грицюк (баритон, кл. Т. Михайлової), Т. Конощенко (бас, кл. З. Бузини), О. Кровицька, Н. Мельник (сопрано, кл. К. Радченко), В. Гришко, О. Пасічник (сопрано, кл. Є. Мірошніченко), В. Полозов (тенор, кл. Н. Кукліної); *львівську-вихованці* Павла Кармалюка (С. П'ятничко), Ігоря Кушплера (А. Шкурган, З. Кушплер, С. Соловей), Олександра Врабеля (О. Теліга), Остапа Дарчука (баритон О. Бень), Марії Байко (Л. Клопотовська-Ріхтер, В. Сліпак), П. Колбіна (Т. Куценко); *одеську* – Ірина Берліозова (кл. Н. Войцехівської), Людмила Шемчук (меццо-сопрано, кл. О. Благовидової), Сергій Задворний (бас-кантанте, кл. Є. Іванова), Тетяна Захарчук (сопрано, кл. А. Джамагорцян), Юрій Міненко (контртенор, кл. доц. Ю. Тетері); *харківсько-одеську вокальну школу* – Геннадій Васько (тенор, кл. М. Манойла, О. Благовидової) та ін. У цій хвилі вокальне мистецтва українського зарубіжжя представляють у США – колоратурне сопрано О. Геймур, бас С. Шкафаровський, у Канаді – баритон А. Дудич, в Австралії – сопрано Л. Юрків, у Європі – бас А. Кочерга, баритон А. Шкурган, бас-баритон В. Сліпак, у Європі і США – П. Гунька (бас-баритон), В. Герелло (баритон) та ін.

Кожному історичному періоду розвитку вокального мистецтва українців за кордоном притаманні певні соціокультурні обставини в країнах їхнього проживання та діяльності. Тому важливою виявляється соціальна константа, весь соціоісторичний план, у якому розгорталась і формувалась як художня, так і громадянська позиція українських співаків, їхня національна ідентичність.

Отже, огляд представництва співаків української діаспори у світовому культурному просторі кінця ХХ – початку ХХІ ст. в

контексті еміграційних хвиль засвідчує його кількісну і якісну динаміку, зростання ролі українських співаків у розвитку академічного вокального мистецтва (оперного і концертно-камерного) у різних країнах світу, їхню активну інтеграцію в чужі культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття [Текст] : [монографія] / Г. Карась. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. – 1164 с.
2. Мазепа Т. З історії вокалістики у Львові / Тереса Мазепа, Лешек Мазепа // Вокальне мистецтво : історія та сучасність [Текст] : зб. статей / Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка; [редкол.: І. Пилатюк (гол. ред.) та ін. ; ред.-упоряд. М. Жишкович]. – Львів : СПОЛОМ, 2010. – С. 7–21. – (Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка; вип. 24; серія : Виконавське мистецтво. Кн. II).
3. Марунчак М. Історія українців Канади. Т. 1 [Текст] / Михайло Г. Марунчак. – Вінніпег: УВАН в Канаді, 1991. – 464 с.
4. Жишкович М. Валерій Висоцький та його учні [Текст] / М. Жишкович // Науковий Вісник Українського Університету у Москві = Научный Вестник Украинского Университета в Москве. – М. ; Львів : СПОЛОМ, 2004. – Т. VI. – С. 60–67.